

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования Республики Тыва

Администрация МР "Кызылский район"

МБОУ СОШ №1 пгт Каа-Хем

РАССМОТРЕНО

Руководитель МО

Ондар МС / Ондар МС /

Протокол №1

от «29» августа 2024г.

СОГЛАСОВАНО

Заместитель директора по
НМР

Ооржак А.А. / Ооржак А.А. /
«30» августа 2024г.

УТВЕРЖДЕНО

Директором школы

Приказ № 68/2 - ОД
от «30» августа 2024г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Тыва дыл»
для обучающихся 5-9 классов

Каа-Хем 2024

Тематиктиг планнаашкын.

5 класс

№	Темазы	Шактархуваалдазы
1	1-4 класстарга өөрөнгөн чүүлдеринге катаптаашкын	2
2	Дыл, дылдугайында нити билиглер.	3
3	Фонетика болгаш орфоэпия.	7
4	Графика, орфография.	3
5	Лексика болгаш фразеология.	11
6	Синтаксис. Пунктуация.	2
7	Домак. Бөдүүн домак дугайында билиг.	3
8	Чугаа, чугаалажып харылзажыры болгаш чугаа культуразы.	2
9	Катаптаашкын	1
	Ниитишагы	34

Календарь-тематиктиг планнаашкын

5 класс. 34 шак.

№	Тема урока (раздел)	Кол-во часов	Дата проведения по плану	Фактическая дата проведения
			Эрттирер айы хүнү	
	Программа езугаар өөредир материалдарның темалары	Шагы	План езугаар	Хереккырында

1	1-4 класстарга өөрөнгөн чүүлдеринге катаптаашкын Чугаа кезектери. Сөс каттыжышыны болгаш домак	1		
2	Чугааның болур байдалы. Чугааның стильдери.	1		
3	Дыл, дылдугайында нити билиглер. Төрөөндыл – чоннуң эртинеэзи (Дыл – кижилерниң харылзажыр чугула чепсээ. Төрөөн дыл – чоннуң чон бооп артарының үндезини. Тыва дылды өөренириниң ужур-дузазы.	1		
4	Дылдугайында эртемниң кезектери. Дыл эртеми болгаш ооң адырлары. Тыва дыл	1		

	эртемийн кол кезектери, оларның демдектери болгаш чугаага ажыглаары. Чугааның янзылары.			
5	Хыналда ажыл	1		
6	Фонетика болгаш орфоэпия. Фонетика дугайында билиг: Үн – дылдың эң бичии кезии. Чугааорганнары болгаш чугаа үннериниң тургустунары. Артикуляция. Үннерниң утка ылгаархүлээлгелери (шынарлары). Фонетиктиг транскрипция болгаш ооң чамдык демдектери. Ажык үннерниң бөлүктээшкини: Кыска болгаш узунажыкүннер.	1		
7	Өк-биле адааражыкүннер. Кадыг болгаш чымчак ажык үннер. Ажык үннерниң аяннажылгазы (сингармонизм).	1		
8	Эрин-биле адаар болгаш эрин-биле адавас ажык үннер. Ажык эвес үннерниң бөлүктээшкини: Күштүг болгаш кошкак ажык эвес үннер.	1		
9	Аяар ажык эвес үннер. Ыткыр болгаш дүлей ажык эвес үннер. Сөске ажык эвес үннерниң каттыжар чуруму болгаш дөмейлежири.	1		
10	Ийи ажык үн аразынга дүлей ажык эвес үннүң ыткыр үн-биле солчуру. Сөстүң фонетиктиг сайгарылгазы. Слог болгаш ооң хевирлери (ажык, хаалчак). Тыва дылда ударение.	1		
11	Интонация. Орфоэпия дугайында билиг. Тыва дылда шын адалганың дүрүмнери.	1		
12	Хыналдаажыл	1		
13	Графика, орфография. Алфавит болгашооңжур-дузазы. Тыва алфавиттиңтөөгүзү. Латин читкен тыва алфавит. Кириллицага үндөзилээн тыва алфавит. Ниитилел амыдыралыңга бижиктиң ужур-дузазы.	1		
14	Орфография дугайында билиг. Орфографияның дүрүмнери. Тыва дылдың словарьлары.	1		
15	Ажык эвес үннерниң үжүктөрүн дакпырлап бижири. Й үннүг үжүктөрүг (я, е, ё, ю.) сөстөрни шын бижири. Сөс эгезинге т-д, п-б деп үннерниң үжүктөрүн шын бижири. Кадыг (ь) болгаш чымчак (ъ) демдектерни сөске ажыглаары.	1		
16	Лексика болгаш фразеология. Лексикология – дылэртемийнңкезээ. Сөсболгашооңлексиктигүтказы. Чаңгыс болгаш хөй уткалыг сөстөр.	1		
17	Сөстөрниң дорт, доора болгаш көжүргөн уткалары. Омонимнер.	1		

18	Синонимнер. Антонимнер.	1		
19	Табу сөстөр болгаш эвфемизмнер.	1		
20	Тывылган угунуң аайы-биле тыва дылдың лексиказы (ниити түрк лексика, өске дылдардан үлегерлээн лексика: моол, кыдат, төвүт, орус болгаш өске дылдардан).	1		
21	Ажыглалыныңаайы-биле тывадылдыңлексиказы. Ниитиажыглалдыңсөстери	1		
22	Кызыгаарлыг ажыглалдың сөстери: диалектизмнер, мергежил сөстери болгаш терминнер.	1		
23	Ховар ажыглалдың сөстери: эргижирээн сөстөр (историзмнер, архаизмнер), чаа сөстөр (неологизмнер). Жаргонизмнер.	1		
24	Хууаттар (ономастика), оларныңанзылары (топонимнер, антропонимнер, этнонимнер, зоонимнерболгашкосмонимнер).	1		
25	Тыва дылдың тайылбырлыг словары. Сөстүң лексиктиг сайгарылгазы.	1		
26	Фразеология – дыл эртемниң кезээ. Фразеологизмнер дугайында билиг. Фразеологизмнерниң кол демдектери болгаш утказы. Тыва дылдың фразеологтуг словары.	1		
27	Синтаксис. Пунктуация. Синтаксис – дылдугайындаэртемниңкезээ. Пунктуация дугайындабилиг. Бижикдемдектериболгашоларныңхүлээлгелери. Сөс каттыжышкыннары.	1		
28	Сөс каттыжышкынының дугайында билиг. Сөс каттыжышкынында өзек болгаш чагырткан сөс. Сөс каттыжышкынының синтаксистиг сайгарылгазы	1		
29	Домак. Бөдүүн домак дугайында билиг. Чугаалаар сорулгазының аайы-биле домактарның хевирлери (медээ, айтырыг, кыйгырыг домактары). Алгыдомаа.	1		
30	Домактыңграмматиктигооргазы (предикаттыгтөвү). Тургузуунуңаайы-биле домактарныңанзыларының (ийичугулакежигүннүг (ийисоставтыг) болгашчаңгысчугулакежигүннүг (чаңгыссоставтыг), делгеренгейэвесболгашделгеренгей, нарынчттынганболгашнарынчттынмаан, долу болгаш долу эвес) дугайынданиитибилиг.	1		
31	Бөдүүн домакта логиктиг ударение дугайында билиг.Бөдүүн домактың синтаксистиг сайгарылгазы	1		

32	Чугаа, чугаалажыпхарылзажырыболгашчугаакультуразы. Диалог. Аасчугааныңхевирлери: айтырыг-харыы, сонуургалынооттурупчугаалажыры, бодал солчуру.	1		
33	Монолог: тоожушкун, Чурумал, Угаапбоданыышкын	1		
34	Катаптаашкын. Фонетика. Орфоэпия. Орфография. Лексика болгаш фразеология Синтаксис. Пунктуация. Хыналдаажыл.	1		

Тематиктиг планнаашкын

6 класс.34 шак

№ п/п	Эгелерболгаштемаларның аттары	Шактарның саны		
		Всего	Хыналда ажыл	Чугаасайз ырадылгазы
Эге 1 Дылдугайынданиитибилглер				
1.1	Дыл-харылзажырының чугула чепсээ.Өгбе дыл болгаш төрел дылдар дугайында билиг	1		
Эгедениитизи-биле:		1		
Эге 2 5 класска өөрөнгөн чүүлдеринге катаптаашкын				
2.1	Лексикология.Фонетика	1	1	
	Сөстургузуу, сөсчогоадылгазы	1		
	Морфология.Синтаксис	1		
Эгеде ниитизи-биле:		3		
Эге 3 Чугаа чорудулгазы болгаш чугаа культуразы				
3.1	Чугаа чорудулгазының хевирлери.Сөзүглелдиң тодаргай болгаш элдээрткен утказы	1		
3.2	Тыва дылдың словарьлары.Очулга словарьлары	1		
3.3	Ч.с Эдертиг	1		1
Эгеде ниитизи-биле:		3		
Эге 4 Лексикология болгаш фразеология				
4.1	Тыва дылдың лексиказын тывылган угунуң аайы-биле бөлүктээри.Моол,кыдат,төвүт,орус болгаш өске дылдардан үлегерлээн сөстөр	1		
4.2	Тыва дылдың лексиказын ажыглалының аайы-биле бөлүктээри.Ховар, кызыгаарлыг ажыглалдың сөстери.Диалектизмнер	1		
4.3	Мергежил сөстери.Терминнер.Жаргонизмнер.	1		
4.4	Ономастика дугайында билиг.Фразеология.Фразеологизмнер.Омоним,антоним фразеологизмнер	1	1	

Эгедэ ниитизи-биле:		4		
Эге 5 Дыл дугайында эртемниң кезектери .Морфология Кылыг сөзү.Орфография.Чугаа культуразы				
5.1	Кылыг сөзү.Кылыг сөзүнүң утказы, грамматиктиг демдектери,синтаксистиг хүлээлгези.Кылыг сөзүнүң уткалыг бөлүктери	1		
5.2	Кылыг сөзүнүң дөзү.Кылыг сөзүнүң чогаадылгазы.Кылыг сөзүнүң тургузуу.Бөдүүн, нарын, составтыг кылыг сөстери	1		
5.3	Кылыг сөзүнүң болур болгаш болбас хевирлери.Кылыг сөзүнүң немелде утка илередир хевирлери	1		
5.4	Кылыг сөзүнүң залогтары	1		
5.5	Кылыг сөзүнүң видтери	1		
5.6	Кылыг сөзүнүң наклонениелери	1		
5.7	Кылыг сөзүнүң морфологтуг сайгарылгазы	1		
5.8	Хыналда ажыл.Кылыг сөзү	1	1	
Эгедэ ниитизи-биле:		8		
Эге 6 Дыл дугайында эртемниң кезектери.Наречие.Орфография.Чугаа культуразы				
6.1	Наречие,ооң грамматиктиг утказы, синтаксистиг хүлээлгелери.Наречиелерниң тургустунары, оларны шын бижири	1		
6.2	Наречиелерниң уткалыг бөлүктери	1		
6.3	Наречиелерниң өске чугаа кезектеринден ылгалы.Наречиелерниң морфологтуг сайгарылгазы	1		
Эгедэ ниитизи-биле:		3		
Эге 7 Дыл дугайында эртемниң кезектери.Ат орну.Орфография.Чугаа кулжтуразы				
7.1	Ат орнунуң утказы болгаш грамматиктиг демдектери. Ат орнунуң бөлүктери	1		
7.2	Арынның, айтылганың ат оруннары	1		
7.3	Айтырыгның,тодаргай ат оруннары	1		
7.4	Тодаргай эвес ат оруннары.Ат оруннарының морфологтуг сайгарылгазы	1		
7.5	Ч.с Чогаадыг- чурумал	1		1
Эгедэ ниитизи-биле:		5		
Эге 8 Дыл дугайында эртемниң кезектери.Сөс каттыжыышкыны				
8.1	Синтаксистин грамматиканың кезээ болуру. Сөс каттыжыышкыны.Сөс каттыжыышкынында өзек болгаш чагырткан сөстөр	1		
8.2	Хыналда ажыл	1	1	
Эгедэ ниитизи-биле		2		
Эге 9 Дыл дугайында эртемниң кезектери.Домак				
9.1	Бөдүүн домак дугайында билиг.Чугаалаар сорулгазының аайы-биле домактарның хевирлери.Медээ, айтырыг, кыйгырыг домактары	1		
9.2	Домактың грамматиктиг ооргазы	1		
9.3	Бөдүүн домактарның тургузуунуң аайы-биле	1		

	янзылары.Бөдүүн домактын синтаксистиг сайгарылгазы			
	Эгеде ниитизи-биле	3		
Эге 10.Дыл дугайында ниити билиглер.6 класска өөрөнгөн чүүлдеринге быжыглаашкын				
10.1	Лексика.Кылыг сөзү.Ат орну	1		
10.2	Сөс каттыжышкыны.Домак	1		
	Эгеде ниитизи-биле	2		

Календарь-тематиктиг планнаашкын

6 класс

№ п/п	Эгелерболгаштемаларның аттары	Шактарның саны		
		Всего	Хыналда ажыл	Чугаасайз ырадылгазы
1	Дыл-харылзажырының чугула чепсээ.Өгбе дыл болгаш төрөл дылдар дугайында билиг	1		
2	Лексикология.Фонетика	1	1	
3	Сөстургузуу, сөсчогаадылгазы	1		
4	Морфология.Синтаксис	1		
5	Чугаа чорудулгазының хевирлери.Сөзүглелдин тодаргай болгаш элдээрткен утказы	1		
6	Тыва дылдың словарьлары.Очулга словарьлары	1		
7	Ч.с Эдертиг	1		1
8	Тыва дылдың лексиказын тывылган угунуң аайы-биле бөлүктээри.Моол,кыдат,төвүт,орус болгаш өске дылдардан үлегерлээн сөстер	1		
9	Тыва дылдың лексиказын ажыглалының аайы-биле бөлүктээри.Ховар, кызыгаарлыг ажыглалдың сөстери.Диалектизмнер	1		
10	Мергежил сөстери.Терминнер.Жаргонизмнер.	1		
11	Ономастика дугайында билиг.Фразеология.Фразеологизмнер.Омоним,антоним фразеологизмнер	1	1	
12	Кылыг сөзү.Кылыг сөзүнүң утказы, грамматиктиг демдектери,синтаксистиг хүлээлгези.Кылыг сөзүнүң уткалыг бөлүктери	1		
13	Кылыг сөзүнүң дөзү.Кылыг сөзүнүң чогаадылгазы.Кылыг сөзүнүң тургузуу.Бөдүүн, нарын, составтыг кылыг сөстери	1		
14	Кылыг сөзүнүң болур болгаш болбас хевирлери.Кылыг сөзүнүң немелде утка илередир хевирлери	1		
15	Кылыг сөзүнүң залогтары	1		
16	Кылыг сөзүнүң видтери	1		
17	Кылыг сөзүнүң наклонениелери	1		
18	Кылыг сөзүнүң морфологтуг сайгарылгазы	1		
19	Хыналда ажыл.Кылыг сөзү	1	1	

20	Наречие, ооң грамматиктиг утказы, синтаксистиг хүлээлгелери. Наречиелерниң тургустунары, оларны шын бижири	1		
21	Наречиелерниң уткалыг бөлүктери			
22	Наречиелерниң өске чугаа кезектеринден ылгалы. Наречиелерниң морфологтуг сайгарылгазы			
23	Ат орнунуң утказы болгаш грамматиктиг демдектери. Ат орнунуң бөлүктери	1		
24	Арынның, айтылганың ат оруннары	1		
25	Айтырыгның, тодаргай ат оруннары	1		
26	Тодаргай эвес ат оруннары. Ат оруннарының морфологтуг сайгарылгазы	1		
27	Ч.с Чогаадыг- чурумал	1		1
28	Синтаксистиг грамматиканың кезээ болуру. Сөс каттыжышкыны. Сөс каттыжышкынында өзек болгаш чагырткан сөстер	1		
29	Хыналда ажыл	1	1	
30	Бөдүүн домак дугайында билиг. Чугаалаар сорулгазының аайы-биле домактарның хевирлери. Медээ, айтырыг, кыйгырыг домактары	1		
31	Домактың грамматиктиг ооргазы	1		
32	Бөдүүн домактарның тургузуунуң аайы-биле янзылары. Бөдүүн домактың синтаксистиг сайгарылгазы	1		
33	Лексика. Кылыг сөзү. Ат орну	1		
34	Сөс каттыжышкыны. Домак	1	1	

Тематиктиг планнаашкын

7 класс. 34 шак

№ п/п	Эгелер болгаш темаларның аттары	Шактарның саны		
		Всего	Хыналда ажыл	Чугаасайзырадылганы
Эге 1 Дылдугайынданиитибилгилер				
1.1	Тыва дыл-Тыва Республиканың күрүне дылы. Тыва дылдың уңур-дузазы болгаш хүлээлгелери. тыва дыл болгаш чоннуң кулжтуразы	1		
1.2	Чогаадыг “Чайны канчаар эрттиргеним”	1		
Эгедениитизи-биле:		2		
Эге 2 5 класска өөрөнгөн чуулдеринге катаптаашкын				
2.1	Сөс тургузуу. Сөс чогаадылгазы. Морфология	1	1	
2.2	Хыналда диктант	1		

Эгеде ниитизи-биле:		2		
Эге 3 Морфология				
3.1	Кылыг сөзүнүң грамматиктиг утказы, морфологтуг демдектери, синтаксистиг хүлээлгези. Кылыг сөстөрүнүн уткалыг бөлүктөрү. Кылыг сөзүнүн тургузуу, чогаадылгазы	1		
3.2	Бөдүүн, нарын, составтыг кылыг сөстөрү. Кылыг сөзүнүн болур, болбас хевирлери. Кылыг сөзүнүн эге хевирлери	1		
3.3	Кылыг сөзүнүн немелде утка илередир хевирлери. Кылыг сөзүнүн залогтары	1		
3.4	Кылыг сөзүнүн видтери.	2		
3.5	Причастие. Причастиелиг бөлүглел	1		1
3.6	Деепричастие. Деепричастиелиг бөлүглел	1		
3.7	Наклонение, ооң хевирлери	2		
3.8	Наклонение, ооң хевирлери	1		
3.9	Хыналда аңыл	1		
3.10	Өттүнүг сөстөр, оларның уткалыг бөлүктөрү	1		
3.11	Наречие-тускай чугаа кезээ, ооң грамматиктиг утказы, морфологтуг демдектери, синтаксистиг хүлээлгелери	1		
3.12	Наречиелерниң чогаадылгазы, шын биңири.	1		
3.14	Наречиелерниң уткалыг бөлүктөрү, оларның синтаксистиг хүлээлгелери	1	1	
3.15	Чогаадыг	1		
3.16	Дузалал чугаа кезектери. Эвилел-дузалал чугаа кезээ, утказы, домак тургузарына уңурдузазы. Чагырыштырбас эвилелдер.	1		
3.17	Чагырыштырар эвилелдер. Синоним эвилелдер. Эвилелдерниң морфологтуг сайгарылгазы	1		
3.18	Эдеринчилер болгаш дузалал аттар, оларның грамматиктиг хүлээлгелери. -биле деп эдеринчини шын биңири. Дег, ышкаш деп эдеринчилерни бөлүглелдер тургузуп турда, биче сек-биле аңгылаары	1		
3.19	Эвилел, эдеринчи, дузалал аттарның морфологтуг сайгарылгазы	1		
3.20	Артынчыларның утказы болгаш грамматиктиг хүлээлгелери. Артынчыларны бөлүктээри, шын биңири. Артынчыларның морфологтуг сайгарылгазы	1		
3.21	Аян сөстөрү, ооң бөлүктөрү. Аян сөстөрү бар домакка бижик демдектери болгаш ударение. Аян сөстөрүнүн морфологтуг сайгарылгазы	1		
3.22	Хыналда ажил	1		
Эгеде ниитизи-биле:		24		
Эге 4 Чугаа, чугаалажып харылзажыры болгаш чугаа культуразы				

4.1	Монолог. Чурумал. Угаап боданыышкын. Тоожуушкун.	1		
4.2	Диалогтуң хевирлери	1		
Эгеде ниитизи-биле		2		
Эге 5 Чыл төнчүзүндө түңнел катаптаашкын				
5.1	Морфология. Кылыг сөзү. Наречие.	1		
5.2	Өттүнүг сөстөр. Дузалал чугаа кезектери. Аян сөстери	1		
Эгеде ниитизи-биле		2		

Календарь-темалыг планнаашкын

7 класс. 34 шак

№ п/п	Кичээлдин темазы	Өөренир хүнү		
		Шупту	План езугаар	Хереккыр ында
1	Тыва дыл-Тыва Республиканың күрүне дылы. Тыва дылдың ужур-дузазы болгаш хүлээлгелери. Тыва дыл болгаш чоннуң культуразы	1		
2	Чогаадыг “Чайны канчаар эрттиргеним”	1		
3	Сөс тургузуу. Сөс чогаадылгазы. Морфология	1	1	
4	Хыналда диктант	1		
5	Кылыг сөзүнүң грамматиктиг утказы, морфологтуг демдектери, синтаксистиг хүлээлгези. Кылыг сөстериң уткалыг бөлүктери. Кылыг сөзүнүң тургузуу, чогаадылгазы	1		
6	Бөдүүн, нарын, составтыг кылыг сөстери. Кылыг сөзүнүң болур, болбас хевирлери. Кылыг сөзүнүң эге хевири	1		
7	Кылыг сөзүнүң немелде утка илередир хевирлери. Кылыг сөзүнүң залогтары	1		
8	Кылыг сөзүнүң видтери.	1		
9	Кылыг сөзүнүң видтери.	1		
10	Причастие. Причастиелиг бөлүглел	1		1
11	Деепричастие. Деепричастиелиг бөлүглел	1		
12	Наклонение, оон хевирлери	1		

13	Наклонение, ооң хевирлери	1		
14	Хыналда ажыл	1		
15	Өттүнүг сөстөр, оларның уткалыг бөлүктери	1		
16	Наречие-тускай чугаа кезээ,ооң грамматиктиг утказы, морфологтуг демдектери, синтаксистиг хүлээлгелери	1		
17	Наречиелерниң чогаадылгазы, шын бижири.	1		
18	Наречиелерниң уткалыг бөлүктери, оларның синтаксистиг хүлээлгелери	1	1	
19	Чогаадыг	1		
20	Дузалал чугаа кезектери.Эвилел-дузалал чугаа кезээ,утказы,домак тургузарынга ужур-дузазы.Чагырыштырбас эвилелдер.	1		
21	Чагырыштырар эвилелдер.Синоним эвилелдер.Эвилелдерниң морфологтуг сайгарылгазы	1		
22	Эдеринчилер болгаш дузалал аттар, оларның грамматиктиг хүлээлгелери.-биле деп эдеринчини шын бижири.Дег,ышкаш деп эдеринчилерни бөлүглелдер тургузуп турда,биче сек-биле аңгылаары	1		
23	Эвилел,эдеринчи, дузалал аттарның морфологтуг сайгарылгазы	1		
24	Артынчыларның утказы болгаш грамматиктиг хүлээлгелери.Артынчыларны бөлүктээри, шын бижири.Артынчыларның морфологтуг сайгарылгазы	1		
25	Аян сөстери, ооң бөлүктери.Аян сөстери бар домакка бижик демдектери болгаш ударение.Аян сөстериң морфологтуг сайгарылгазы	1		
26	Хыналда ажыл	1		
27	Монолог.Чурумал.	1		
28	Угаап боданышкын.Тоожуушкун	1		
29	Диалогтуң хевирлери	1		
31	Чогаадыг	1		1
32	Морфология.Кылыг сөзү.Наречие.	1		

33	Өтгүнүг сөстөр.Дузалал чугаа кезектери.Аян сөстери	1		
34	Хыналда ажыл	1	1	

Тематиктиг планнаашкын

8 класс.68шак

№	Темазы	Шактархуваалдазы
1	Дылдугайынданиитибилглер	3
2	7 класска өөрөнгөн чүүлдеринг катаптаашкын	5
3	Синтаксис болгаш пунктуация	52
4	Чугаа, чугаалажып харылзажыры болгаш чугаа культуразы	5
5	Чылтөнчүзүндө түнөлкө катаптаашкын	3
	Ниити шагы	68

Календарь-тематиктиг планнаашкын

8 класс. 68 шак

№	Программа езугаа өөрөдир материалдарның темалары	Шагы	Эрттирер айы хүнү	
			План езугааар	Хереккырында
Дылдугайынданиитибилглер				
1	Төрөөндылдарны камгалап-кадагалаары. Ноябрь 1 – тывадыл хүнү	1		
2	Тыва дыл болгаш улустунаас чогаалы	1		
3	Тыва дыл – улустуң аас чогаалының болгаш чечен чогаалының дылы. Чечен чогаал стилиниң дугайында билг	1		
7 класска өөрөнгөн чүүлдерин катаптаары				
4	Кылыгсөзү	1		
5	Хыналда диктант	1		
6	Наречие. Өтгүнүг сөстери	1		
7	Дузалал чугаа кезектери	1		
8	Чогаадыг. «Төрөөндылчүгө херегил?» депугаап боданышкынның сөзүг лел тургузар	1		
Синтаксис болгаш пунктуация				
9	Сөскаттыжышкыны. Сөскаттыжышкыннарының грамматиктиг туткалары	1		

10	Сөс каттыжыышкыннарының өзек сөзүнүн аайы-биле бөлүктөри	1		
11	Сөс каттыжыышкыннарының холбаалары. Башкарылга холбаазы. Хамааржылга холбаазы	1		
12	Каттыжылга холбаазы			
13	Сөс каттыжыышкыннарының синтаксистиг сайгарылгазы	1		
14	Хыналда ажыл	1		
Бөдүүн домак				
15	Бөдүүн домак дугайында билиг	1		
16	Ийи составтыг домактар	1		
17	Кол сөс, ооң илереттинери. Кол сөстүн көргүзүкчулери	1		
18	Сөглекчи, ооң илереттинери	1		
19	Сөглекчинин хевирлери. Кылыг сөстүг сөглекчилер	1		
20	Составтыг ат сөстүг сөглекчилер. Кол сөс-биле сөглекчинин аразынга тире	1		
21	Эдертиг	1		
Домактын ийиги черге кежигүннери				
22	Домактын ийиги черге кежигүннери. Немелде. Дорт болгаш доора немелделер	1		
23	Тодарадылга болгаш капсырылга, оларның илереттинери	1		
24	Байдалдар, оларнын утка аайы-биле болуктери	1		
25	Байдалдар, оларнын утка аайы-биле болуктери	1		
26	Домактарнын синтаксистиг сайгарылгазы	1		
27	Хыналда ажыл			
Чангыс составтыг домактар				
28	Чангыс составтыг домактар дугайында билиг	1		
29	Чангыс составтыг домактарнын хевирлери	1		
30	Сөглекчи хевирлиг чангыс составтыг домактар Кол сөс хевирлиг чангыс составтыг домактар.	1		
31	Чангыс составтыг домактарнын синтаксистиг сайгарылгазы	1		
32	Хыналда тест	1		
Долу болгаш долу эвес домактар				
33	Долу болгаш долу эвес домактар дугайында билиг	1		
34	Словарьлыг диктант	1		
Нарынчыттыган домактар				
35	Нарынчыттыган домактар дугайында билиг	1		
36	Домактын чангыс аймак кежигүннер-биле нарынчыттынары	1		
37	Чангыс аймак кежигүннернин илереттинери	1		
38	Чангыс аймак кежигүннернин холбажыр аргалары	1		
39	Чангыс аймак кежигүннерлиг сөстөргө туннекчи сөстөр	1		

40	Хыналда ажыл	1		
Тускайлаан кежигуннуг домактар				
41	Тускайлаан кежигуннерлиг домактар, оларнын ужур-дузазы	1		
42	Домактын делгеренгей кежигуннер-биле нарынчыттынары, оларга бижик демдектери	1		
43	Причастиелиг болуглелдер-биле илереттинген делгеренгей тодарадылгалар-биле домактын нарынчыттынары	1		
44	Причастиелиг болуглелдер-биле илереттинген делгеренгей байдал-биле домактын нарынчыттынары	1		
45	Чогаадыг	1		
46	Деепричастиелиг болуглелдер-биле илереттинген делгеренгей кежигуннерлиг домактарга бижик демдектери	1		
47	Делгеренгей болгаш делгеренгей эвес адалгалар. Домактын адалгалар-биле нарынчыттынары	1		
48	Адалгалыг домактарга биждик демдектери	1		
49	Кирилде состер болгаш кирилде домактар дугайында билиг	1		
50	Домактын кирилде состер болгаш кирилде домактар-биле нарынчыттынары, оларга бижик демдектери	1		
51	Тест-биле	1		
52	Нарынчыттынган домактарнын созуглел тургузарынга ужур-дузазы	1		
53	Нарынчыттынган домактарнын синтаксистиг сайгарылгазы	1		
54	Нарынчыттынган домактарга катаптаашкын	1		
55	Хыналда ажыл	1		
56	Чогаадыг (толевилел)	1		
Чугаа, чугаалажып харылзажыры болгаш чугаа культуразы				
57	Чангыс кижинин чугаазынын янзылары.Тоожуушкун	1		
58	Монолог-чурумал	1		
59	Монолог-угаап боданыышкын	1		
60	Диалог болгаш чугаа культуразы	1		
61	Диалог, полилог болгаш монолог – чугаанын хевирлери	1		
62	Эдертиг	1		
63	Эдертиг	1		
Чыл тончузунде туннел катаптаашкын				
64	Сос каттыжыышкыны	1		
65	Бодуун домак	1		
66	Нарынчыттынган бодуун домактар	1		
67	Чангыс составтыг домактар	1		
68	Хыналда ажыл	1		

Тематиктиг планнаашкын.

9 класс

№	Темазы	Шактархуваалдазы
1	8 класска өөрөнгөн чүүлдерингекатаптаашкын	1
2	Дыл, дылдугайынданиитибилглер.	11
3	Өскекижиниңчугаазындамчыдараргалардугайында.	6
4	Синтаксис болгаш пунктуация.	22
5	Нарын синтаксистигконструкциялардугайындабилиг.	4
6	Сөзүглелдугайындабилиг, ооң кол демдектери	5
7	Стилистика.	9
8	Чугаа, чугаалажыпхарылзажырыболгашчугаакультуразы	5
9	Катаптаашкын.	5
10	Ниитизи-биле	68

Календарь-темалыгпланнаашкын

Тыва дыл. 9 класс. 68 шак.

№	Тема урока (раздел)	Кол-во часов	Дата проведения по плану	Фактическия дата проведения
	Программа езугаарөөредирматериалдарныңтемалары	Шагы	Эрттирерайыхүнү	
			План езугааар	Хереккырында
1	8 класска өөрөнгөн чүүлдерингекатаптаашкын	1		
2	Дыл, дылдугайынданиитибилглер. Тыва дылдыңтывачоннуң культура болгаштөөгүзү-биле холбаалыы.	1		
3	Тыва дылдыңниитилеламыдыралындаужур-утказыболгашхүлээлгелери	1		
4	Петроглифтер, иероглифтердугайында. Түрктөрниңорхон-енисейбижиктерининдугайында.	1		
5	Төвүтболгаш эрги моолбижиктерболгаштывадыл.	1		
6	Тыва дылдыңбаштайгышинчээчилери.	1		

7	Тыва дылдың шинчилекчилери	1		
8	Амгытывадылдыңхевирлери. Литературлугдыл (ном, нейтралдыг, чугаа)	1		
9	Амгытывадылдыңхевирлери. Литературлугдыл (ном, нейтралдыг, чугаа)	1		
10	Литературлугэвесдыл (девискээраайы-биле диалектилер, кара чугааболгашооңаяны, жаргоннар).	1		
11	Чүглетыва дылда ажыглаттыныптурарсөстөр.(Этнокультурлугсөскурлавыры)	1		
12	Хыналдачогаадыг	1		
13	Өскекижиниңчугаазындамчыдараргалардугайында. Дортчугаа. Дортчугаалыгдомактаавторнуңсөстериболгашбижикдемдектери.	1		
14	Доорачугаа.	1		
15	Цитата. Цитата ажыглаанда, бижикдемдектери.	1		
16	Дортчугаалыгдомактарныңболгашцитаталарныңсөзүг лелтургузарынгаужур-дузазы.	1		
17	Катаптаашкын	1		
18	Хыналдаажыл	1		
19	Синтаксис болгаш пунктуация. Нарын домакдугайындабилиг. Нарын домактыңбөдүүндомактанылгалы. Нарын домактарныңбөлүктери: чагырышпаан, чагырышкан.	1		
20	Нарын домактыңкезектериниңаразындахолбажырагалары: Эвилелдерчокболгашэвилелдерлигнарындомактар	1		
21	Нарын домактыңкезектериниңунаяны-биле каттыжары. Нарын домактыңкезектериниңэвилелдер азы эвилелзигсөстөр-билекаттыжары.	1		
22	Чагырышпааннарындомакдугайындабилиг. Чагырышпааннарындомактыңкезектериниңкаттыжара ргалары.	1		
23	Үнаяныболгашкаттыштырарэвилелдердузазы-биле холбашканчагырышпааннарындомактар.	1		
24	Удурланыштырарэвилелдер-биле холбашканчагырышпааннарындомактар.	1		
25	Аңгылаштырарэвилелдердузазы-биле холбашканчагырышпааннарындомактар.	1		
26	Чагырышпааннарындомаккабижикдемдектери. Чагырышпааннарындомактыңсинтаксистигсайгарылг азы.	1		
27	Хыналдаажыл	1		
28	Чогаадыг	1		
29	Чагырышканнарындомакдугайындабилиг. Чагырышканнарындомактатайылбырдомактыңтуружу .			
30	Чагырышканнарындомакта кол болгаштайылбырЧагырышканнарындомактатайылбы	1		

	рдомактарның яңзылары, оларга бириккендемдектери: Немелдениң тайылбырдомаа. Немелдениң тайылбырдомаанга бириккендемдектери. домак, оларның холбажырагалары			
31	Тодарадылганың тайылбырдомаа.	1		
32	Даарбайдалдың тайылбырдомаа.	1		
33	Чөрүлдээниң тайылбырдомаа.	1		
34	Сорулганың тайылбырдомаа.	1		
35	Чылдагаанның тайылбырдомаа.	1		
36	Деңнелгениң тайылбырдомаа.	1		
37	Туруштуң тайылбырдомаа.	1		
38	Кылдыныгаргазының тайылбырдомаа.	1		
39	Чагырышканнарың домактың синтаксистиг сайгарылганы.	1		
40	Хыналдаажыл	1		
41	Нарын синтаксистиг конструкциялар дугайындабилиг. Оларның кезектериниң аразында харылзаалар болгаш бириккендемдектери.	1		
42	Нарын синтаксистиг конструкцияларның синтаксистиг сайгарылганы.	1		
43	Хыналдаажыл	1		
44	Чогаадыг	1		
45	Сөзүглел. Сөзүглел дугайындабилиг, ооң кол демдектери.	1		
46	Сөзүглелдиң темазы, кол бодалы.	1		
47	Сөзүглелдиң туткалыг кезектери (микротема). Абзац дугайындабилиг.	1		
48	Домактарның (лексиктиг, морфологтуг, синтаксистиг) болгаш сөзүглелдиң (микротемалар) кезектериниң аразында катты жараргалары.	1		
49	Сөзүглелдиң тургузуу. Сөзүглелдиң планы. Тезис. Сөзүглелди допчулай бижири (конспект). Аннотация. Чогаадыг. Тест	1		
50	Стилистика. Дылдың ажыглалының аайы-биле хевирлери: ном болгаш чугаа стили. Стиль талазы-биле нейтралдыг сөстөр, хевирлер, домактар.	1		
51	Ном стили, ооң яңзылары: эртем, публицистика, албан-херек стилидери. Эртем стилиниң жанрлары (үненел, аннотация, илеткел, статья, рецензия).	1		

52	Публицистика стилиниңжанрлары (солунга статья, интервью, орукдемдеглелдери, репортаж...).	1		
53	Албан-херекстилиниңжанрлары (холүжүү, шынзылга, билдириишкин, резюме...).	1		
54	Аасчугааның кол жанрлары: кандыг-бирчүведугайындачугаалаары, чугаалажыры, маргыжары.	1		
55	Чеченчогаал стили, ооңжанрларыныңдылталазы-биле онзагайлары	1		
56	Синонимика – стилистиканың кол өзээ. Лексиканың стиль синонимнери.	1		
57	Грамматиканың стиль синонимнери. Словарьлыг диктант	1		
58	Практиктигажыл	1		
59	Чугаа, чугаалажыпхарылзажырыболгашчугаакультуразы. Аасболгашбжимелчугаа, монолог, диалог, полилог (катаптаашкын).	1		
60	Литературлугдылдыннормалары. Фонетика болгаш орфоэпия талазы-биле нормалар. Лексика талазы-биле нормалар.	1		
61	Грамматиктигнормалар. Орфография болгаш пунктуация талазы-биле нормалар.	1		
62	Сөзүглел-биле ажылдынхевирлери. Өөредилге ному, дылсловарьлары, немелделитература-билеажылдаараргалар.	1		
63	Хыналдаажыл	1		
64	Катаптаашкын.	1		
65	Өскекижиниңчугаазындамчыдараргалар.	1		
66	Нарын домак.	1		
67	Сөзүглел.	1		
68	Туннелкичээл.	1		

